

Det kongelige kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref.	Deres brev av:	Vår ref.	Emnekode	Dato
		201100106-23 LIGA	SARK-03	5. januar 2012

**Oversendelse av høringsuttalelse: forslag til endringer i opplæringslov og privatskolelov
Nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen m.m.**

Vedlagt følger høringsinnspill fra Bergen kommunevedrørende forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven.

Saken er utarbeidet av Byrådsavdeling for barnehage og skole. Bergen bystyre behandlet saken i møte 191211 sak 281-11 og fattet følgende vedtak:

1. Bystyret ønsker prinsipielt ikke nasjonale bestemmelser om lærertetthet, men å videreføre prinsippet om pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlighet. Innføres forslaget til lovendring, slutter Bystyret seg til modell 2 på kommunenivå, og at ungdomstrinnet prioriteres. Det forutsetter økt tilførsel av statlige midler til formålet.
2. Bystyret slutter seg til forslag om endringer som klargjør at skoleeier velger hvordan særskilte innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever organiseres.
3. Bystyret slutter seg til forslag om å innføre lovbestemmelser om opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

Med vennlig hilsen

Merete Bogen
seksjonsleder strategi og utredning

Inger Fossen
saksbehandler

Kopi til: Bystyrets kontor, Torstein Johannessen

Dato: 8. november 2011

Byrådssak 323/11

Byrådet

Høring - forslag til endringer i opplæringslov og privatskolelov - Nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen m.m.

IFOS

SARK-03-201100106-11

Hva saken gjelder:

Kunnskapsdepartementet har sendt ut til høring forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringsloven) og forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skoler med rett til statstilskudd (privatskoleloven) på høring.

Høringsnotatet foreslår å:

- Innføre nasjonale bestemmelser om lærertetthet i grunnskolen.
- Innføre en lovbestemmelse som klargjør at skoleeier kan organisere særskilte innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever.
- Innføre lovbestemmelser om opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

Regjeringen vil ta endelig stilling til lovendring etter høringen.

Høringsfristen er satt til 03.01.2012.

Innføre nasjonale bestemmelser om lærertetthet i grunnskolen.

Forslaget om lovendring har sin bakgrunn i regjeringens politiske plattform der det bl.a. heter at regjeringen vil "legge til rette for flere lærere gjennom styrket kommuneøkonomi og ved å endre opplæringsloven for å sikre en maksimumsgrense for tallet på elever per lærer på hver skole". I høringsnotatet fra departementet understrekes også behovet for kontinuerlig etter- og videreutdanning av lærere. Byrådet vil som en generell anmerking understreke at begge disse forholdene må følges opp med økt ressuroverføring til kommunen som skoleeier.

Høringsnotatet har to modeller. Modell 1 innebærer en lovfesting av lærertetthet på den enkelte skole, modell 2 er en lovfesting av gjennomsnittlig lærertetthet i den enkelte kommune. Byrådet er prinsipielt i mot nasjonale bestemmelser om lærertetthet da dette ikke påviselig er det beste og mest ressurseffektive virkemiddelet for å oppnå bedre læringsutbytte. Dersom lovforslaget likevel blir vedtatt, foretrekker byrådet modell 2 da dette forslaget i mindre grad svekker de folkevalgte muligheter til å ha lokal styringsrett og i mindre omfang vanskeliggjør en lokalt tilpasset organisering av lærerressursene på den enkelte skole. I opplæringsloven § 8-2 står det i dag "..... at gruppestørrelsen må være pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig." Det er et bedre og mer fleksibelt utgangspunkt enn en tallfestet lærertetthet.

Dersom det skal innføres en nasjonal bestemmelse om lærertettheten, kan denne enten innføres på hele grunnskolen samtidig, eller etappevis på ulike trinn. Kunnskapsdepartementet mener at behovet er størst på ungdomstrinnet, og fordi det på landsbasis ikke er tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere totalt sett, innebærer forslaget at bestemmelsen om lærertetthet først innføres på ungdomstrinnet. Bergen kommune har god tilgang på kvalifiserte lærere, men byrådet støtter likevel å prioritere ungdomstrinnet i første omgang dersom lovforslaget blir vedtatt.

Innføre en lovbestemmelse som klargjør at skoleeier kan organisere særskilte innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever.

Formålet med forslaget til lovendring er å tydeliggjøre at opplæringen i norsk til nyankomne minoritetsspråklige elever skal sikre at elevene raskest mulig skal kunne følge ordinær opplæring på sitt trinn. En helhetsvurdering skal fastslå hva som antas å være til beste for eleven. Det er kommunen som avgjør hvilket innføringstilbud elevene skal få. Det skal gjøres enkeltvedtak dersom hele eller deler av opplæringen skal skje i annen klasse/basisgruppe eller skole enn den eleven til vanlig skal gå i.

Innføre lovbestemmelser om opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

Opplæringsloven har ikke bestemmelser som særskilt regulerer opplæringen av elever som har behov for alternative og supplerende kommunikasjonsformer. Rettigheten er imidlertid ivaretatt i opplæringsloven §1-3 om tilpasset opplæring og §5.1 som gir elever som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet en individuell rett til spesialundervisning. §5.1 omfatter også nødvendig utstyr. Dette inkludert også elever med behov for ASK, men det er i dag ikke spesifisert.

Departementet foreslår at det innføres ny §2-16 i opplæringsloven om opplæring av elever med behov for ASK.

Høringsbrevet med høringsnotat og lovforslag ligger på departementets internettside på følgende adresse: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/hoeringer.html?id=1976>

Begrunnelse for fremleggelse for bystyret:

Byrådets fullmakter § 5 vedtatt av bystyret 24.4.2006, sak 102:

”Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret.” Siden saken kan ansees å være prinsipiell og samtidig kan inneholde politiske avveininger, avgir bystyret høringsuttalelse på vegne av kommunen.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bystyret ønsker prinsipielt ikke nasjonale bestemmelser om lærertetthet, men å videreføre prinsippet om pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlighet. Innføres forslaget til lovendring, slutter Bystyret seg til modell 2 på kommunenivå, og at ungdomstrinnet prioriteres. Det forutsetter økt tilførsel av statlige midler til formålet.
2. Bystyret slutter seg til forslag om endringer som klargjør at skoleeier velger hvordan særskilte innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever organiseres.
3. Bystyret slutter seg til forslag om å innføre lovbestemmelser om opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

Monica Mæland
byrådsleder

Harald Victor Hove
byråd for barnehage og skole

Saksutredning:

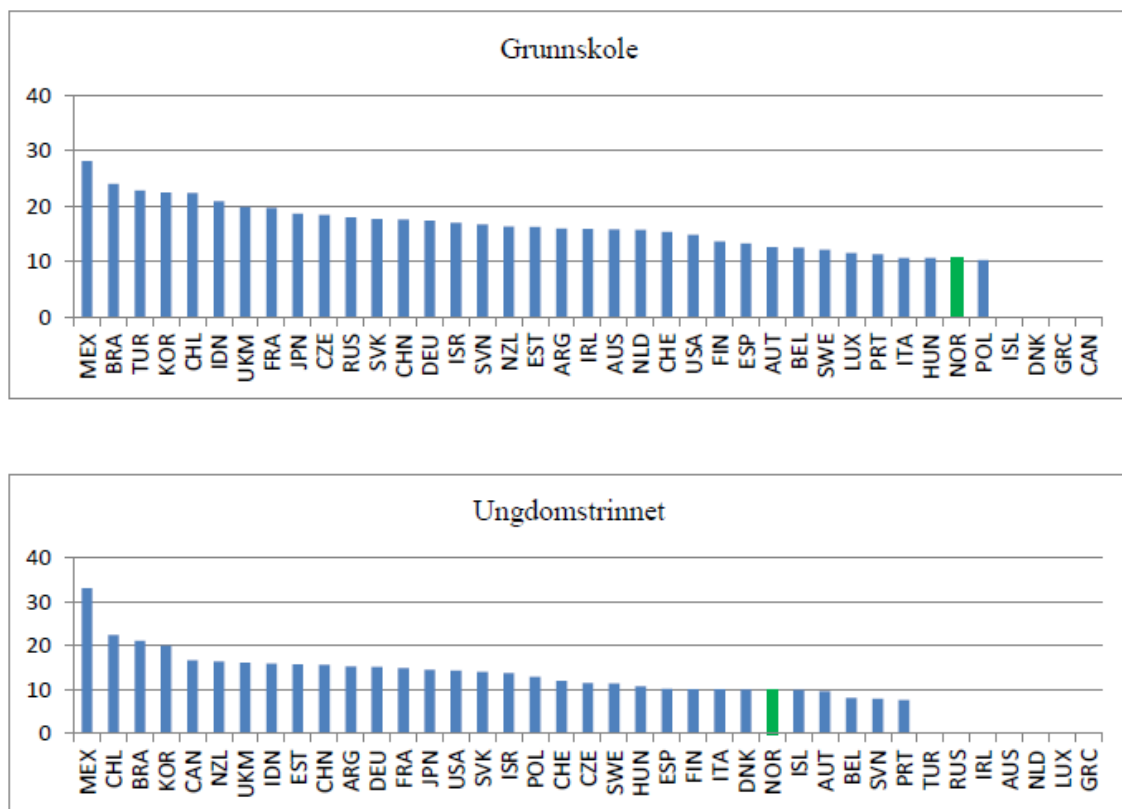
Innføre nasjonale bestemmelser om lærertetthet i grunnskolen.

Målet med å lovfeste en ressursnorm i grunnskolen er å sikre ressurser til å opprettholde og styrke lærertettheten i skolen, slik at elevene opplever å ha et godt og trygt læringsmiljø. I tillegg skal det bedre arbeidsforholdene for lærerne, noe som kan medvirke til at seniorlærerne blir stående lenger i jobben. Større lærertetthet er ment å øke lærernes mulighet til å støtte elevene i læringsarbeidet, i tillegg til at det vil gjøre det enklere å legge til rette for kontinuerlig etter- og videreutdanning uten at det går for mye ut over opplæringen av elevene.

Lærertetthet er antall elever delt på antall lærere, dvs. gjennomsnittlig elever per gruppe/klasse. Forslaget inneholder tre ulike nivå for tallfesting av lærertettheten på ungdomstrinnet. Gjennomsnittlig elevtall per gruppe/klasse foreslås å være på 22, 21 eller 20 for ungdomstrinnet.

Sammenlignet med andre land innenfor OECD, har Norge en høy lærertetthet slik tabellen under viser.

Figur: Forholdet mellom antall elever og antall lærere i grunnskolen og på ungdomstrinnet (i fulltidsekvivalenter) i OECD-land i 2009.

Tallene er fra 2009 (Education at a Glance 2011).

I tabellen er det ikke tatt hensyn til hvor mange timer undervisning elevene får og hvor mye lærere underviser. Variasjonen er stor, og tallene kan derfor ikke relateres til klassestørrelsen/gruppetørrelsen i de ulike landene. Lærertettheten i Norge er forholdsvis høy, men forskjellene mellom kommunene og skolene er stor.

Dersom det skal innføres en nasjonal bestemmelse om lærertettheten, kan denne enten innføres på hele grunnskolen samtidig, eller etappevis på ulike trinn. Forslaget innebærer at bestemmelsen om tallfesting av lærertettet i første omgang bare innføres på ungdomstrinnet. Grunnen er at Kunnskapsdepartementet mener at behovet er størst der. I tillegg er mangelen på kvalifiserte lærere på landsbasis en av grunnene til å avvente med barnetrinnet.

Høringsnotatet har to modeller. Modell 1 innebærer en lovfesting av lærertetthet på den enkelte skole, modell 2 er en lovfesting av gjennomsnittlig lærertetthet i den enkelte kommune.

Byrådets kommentarer og forslag

I dag krever opplæringsloven og forskriftene til loven at skoleeier skal stille til disposisjon de ressursene som er nødvendige for at kravene i loven om rett til likeverdig og tilpasset opplæring skal kunne oppfylles på en forsvarlig måte. Bergen kommune arbeider målrettet for å ha en skole som skal gi alle elevene et best mulig læringsutbyttet. Ressursfordelingen må til enhver tid være basert på lokale forhold og behov. Det er i samsvar med opplæringsloven § 8-2 som legger til grunn at gruppestørrelsen må være pedagogisk og sikkerhetsmessig forsvarlig. Elevenes rettigheter er ut fra dette lovmessig ivaretatt uten å tallfeste lærertettheten.

Prinsipielt ønsker byrådet ikke nasjonale bestemmelser som tallfester lærertettheten. Forskning viser at økt ressurstilgang ikke automatisk fører til økte faglige elevprestasjoner dersom ikke lærerne samtidig forbedrer undervisningen, legger til rette for foreldreinvolvering og motiverer elevene til økt innsats. (Hattie 2009). Høringsnotatet påpeker også det. Læring skjer både gjennom formidling, i samarbeid og ved individuelt arbeid. Undervisningskvaliteten sikres bl.a. ved at læreren har kompetanse til å kunne organisere arbeidet fleksibelt og å vite hvilken arbeidsform som er tjenlig i forhold til hvor elevene er i læringsløpet. Lærernes veiledning av eleven er den viktigste faktor for motivasjon og arbeidsinnsats. Det øker også elevens egen vurdering og grunnlag for å forstå og å ta ansvar for egen læringsprosess. I et slikt lys bør verdien av lokalt handlingsrom hva gjelder organisering og disponering av lærerressursene være tydelig. Byrådet mener det er viktig at man som skoleeier grundig vurderer hvilke tiltak som gir økte faglige elevprestasjoner og bedret undervisningskvalitet når ressursinnsatsen i norsk skole ønskes øket. Prosjekter som "Ny Giv" og "Tidlig innsats" anses fra byrådets side å være mer målrettede og effektivt grep for å sikre alle elever et best mulig faglig utbytte av undervisningen og at så mange som mulig fullfører grunnskolen og mestrer overgangen til videregående skole.

I byrådets tiltredelseserklæring, lagt fram 31. oktober 2011, framgår det at byrådet ønsker å prioritere etter- og videreutdanning av lærere, god undervisningskvalitet og å jobbe for mindre byråkrati i skolen. I høringsnotatet fra departementet understrekes også behovet for kontinuerlig etter- og videreutdanning av lærere, og dersom det følger økte ressurser med en slik satsning, vil departementet og byrådet ha sammenfallende ambisjoner for utviklingen av lærerkraftene i skolen.

Et godt psykososialt læringsmiljø har stor betydning for elevenes trivsel og læringsutbytte. Det kjennetegnes bl.a. av at de føler seg inkludert, etterspurt og verdsatt av både lærer og medelever. Elevenes sosiale tilhørighet skal ivaretas (§8-2). Modell 1 kan føre til at på enkelte skoler vil elevgruppen bli forholdsvis liten. Dersom gruppestørrelsen blir for liten, kan en del elever få problemer med å få en god venn på skolen. (Thomas Nordahl, Bergens Tidende 02.11.2011)

Gjennomsnittlig lærertetthet i Bergen er 20,5 i ungdomsskoler og kombinerte skoler slik tabellen under viser. Det innebærer at på kommunenivå har Bergen allerede en bedre lærertetthet enn det foreslåtte nivået på 22 og 21, og litt dårligere enn 20. Tallene baserer seg på GSI-tall for skoleåret 2010-2011. Det er i Bergen til sammen 26 ungdomsskoler og kombinerte skoler. Byrådet ønsker ut fra denne helhetsvurderingen ikke å endre opplæringslovens ved å fastsette en sentralt bestemt norm for lærertettheten, men å ha en mulighet til fleksibel fordeling av ressursene ut fra § 8-2 "...pedagogiske og sikkerhetsmessig forsvarlige" grupper. Vi vet at skoler har ulike utfordringer og derved ulike behov. Behovene varierer dessuten fra et år til et annet på en og samme skole. Lovendringen i 2003 ga kommunene et økt handlingsrom, slik at kommunene og skolene selv kunne styre ressursfordelingen. Stortinget la til grunn at et kommunalt handlingsrom ikke skulle brukes som innsparingstiltak. Bergen kommune har fulgt opp dette og arbeidet for en mer målrettet ressurstildeling til skolene. Byråden ønsker å videreføre det prinsippet for å forbedre læringsmiljøet og elevenes læringsresultater.

Tabellen under viser at dersom modell 1 (skolenivå) blir valgt, og det blir vedtatt en lærertetthet på 22, vil det bare føre til økt bemanning på 6 skoler i Bergen. Dersom det velges en lærertetthet på 20, fører det til økt bemanning på 17 skoler.

lærertetthet		
over 22	6	skoler
over 21	10	skoler
over 20	17	skoler

Med utgangspunkt i modell 2 (kommunenivå), vil utgiftene for Bergen kommune endre seg slik det fremkommer i tabellen under. Med elevtetthet på 20, vil Bergen kommune ha behov for 14 flere lærerstillinger. Med elevtetthet på 22, vil kommunen kunne ha 38 færre lærerstillinger. (Det er lagt til grunn at det i Bergen kommune er ca. 8500 elever på ungdomstrinnet, og at utgifter per lærerstilling gjennomsnittlig er kr. 570 000. Utrekningen har tatt utgangspunkt i at det er behov for 1,35 lærerstilling per klasse for å dekke grunnressursen. Kostnadene er angitt i hele tusen.)

	lærertetthet	lærerst.	kostnad i mill.	økt kostnad i mill.	økt ant.lærere
i dag	20,5	560	319	0	
forslag 1	22	522	297	-22	-38
forslag 2	21	546	311	-8	-13
forslag 3	20	574	327	8	14

Dersom lovforslaget blir vedtatt, støtter byrådet modell 2 slik at midlene kan fordeles fleksibelt på kommunenivå ut fra dokumentert behov. Det forutsetter tildeling av tilstrekkelige statlige midler.

Forslaget til lovendring innebærer at en nasjonal bestemmelse om lærertetthet først innføres på ungdomstrinnet, bl.a. fordi det ikke er tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere på landsbasis. Bergen kommune har ikke problemer med rekruttering av kvalifiserte lærere, men ser at

behovet er størst på ungdomstrinnet. Byrådet slutter seg til forslag om å avvente med å tallfeste en lærertetthet på barnetrinnet.

Innføre en lovbestemmelse som klargjør at skoleeier kan organisere særskilte innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever.

Lovendringsforslaget skal sikre at kommunen kan organisere et særskilt innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever, slik at de får en opplæring i norsk for raskest mulig å kunne følge ordinær opplæring på sitt trinn. Et innføringstilbud til en elev skal bare gis dersom en helhetsvurdering konkluderer med at det vil være til det beste for eleven. Det skal fattes enkeltvedtak før det gis tilbud. Innføringstilbudet kan vare i inntil et år. Elever som har behov for alfabetisering, kan ha nytte av et tilbud som kan vare i inntil halvannet år.

I storingsmelding om ungdomstrinnet, st.meld.nr. 22 (2010-2011), *Motivasjon - Mestring - Muligheter* pekes det på at det er behov for å avklare de rettslige forhold ved organiseringen av innføringstilbudet. Meldingen tar også opp betydningen av at opplæringen blir tilpasset den enkelte elevs bakgrunn og kompetanse. Eleven har ikke plikt til å ta i mot tilbudet, og han har heller ikke rett til å kreve det. Skoleeier har derfor ikke plikt til å gi et særskilt innføringstilbud, men lovforslaget åpner opp for at de kan gjøre det. Et evt. nytt femte ledd klargjør at skoleeier kan organisere opplæringen på ulike måter.

NOU 2010:7 *Mangfold og mestring* kap.10 beskriver ulike modeller for å organisere opplæringstilbudet til nyankomne minoritetsspråklige elever:

- i ordinære klasser ved sine respektive nærskoler.
- i særskilte innføringsklasser ved nærskolen sin.
- i innføringsklasse hvor en utvalgt skole har ansvaret for visse klassetrinn. Innenfor en kommune vil eksempelvis en skole ha ansvaret for 1.-7. trinn og en skole ha ansvaret for 8.-9. trinn.
- i innføringsklasser ved en egen innføringsskole.

Nyankomne elever har ekstra store utfordringer ved at de både skal lære et nytt språk og følge opplæringen på sitt alderstrinn. Opplæringsloven og privatskoleloven har ikke egne bestemmelser for disse elevene, men elevene har *rett til* grunnskoleopplæring når det er sannsynlig at de skal være i Norge i mer enn tre måneder. *Plikten* gjør seg gjeldende når oppholdet har vart i tre måneder. Opplæringsloven §§2-8 og 3-12 gir elever med et annet morsmål enn norsk og samisk *rett til særskilt språkopplæring* i faget norsk inntil de har tilstrekkelige ferdigheter til å følge den vanlige opplæringen.

Det må innhentes samtykke fra eleven eller foresatte om at eleven skal motta et innføringstilbud. Dersom en elev ikke vil gå i eller foresatte ikke samtykker i et innføringstilbud, skal eleven gis tilbud etter tidligere regelverk i første til fjerde ledd, dvs. språkopplæring gis innen rammene av ordinær opplæring, i henhold til kommunens vedtak etter § 3.5 første ledd.

I innføringsperioden kan det gjøres avvik fra lærerplanverket dersom det er nødvendig for å ivareta elevens behov og for å sikre et forsvarlig utbytte av opplæringen. Opplæringsbehovet avhenger av den opplæringen eleven har fått i hjemlandet og hvilke språklige utfordringer eleven har. Eleven skal ha det totale antall timer som de skulle hatt etter læreplanverket, men det kan avvike både fra fag- og timefordelingen og kompetansemålene.

§8.1 gir elever i grunnskolen *rett til å gå på nærskolen*. For deler av undervisningen kan elevene deles i andre grupper, men det må begrunnes etter særskilte behov.

Klassens/gruppens betydning som samlende enhet og møteplass på tvers av sosiale, økonomisk, evnemessige forhold og kjønn understrekes.

Byrådets kommentarer og forslag

I Bergen gis det et ett-årig tilbud for elever fra 1.-10.trinn som går første år i norsk skole. Tilbudet gis ved Nygård skole som er en sentral mottaksskole. Det gis til alle nyankomne elever i Bergen kommune som skal ha sin første norskopplæring. Skolen har omfattende mottaks- og overføringsrutiner. Etter ca ett år blir elevene overført til nærskolen. Skolen får nye elever kontinuerlig og legger vekt på at elevene får starte raskt på skolen etter ankomst. Pr. i dag har skolen 209 elever. Skolen legger vekt på informasjon til foresatte og elever, og det informeres om at det er et frivillig tilbud å gå det første året på Nygård. Alternativet er nærskolen.

De fleste tar imot tilbudet på Nygård skole. Skolen har hovedfokus på læreplanene i grunnleggende norsk og morsmål for språklige minoriteter og har gode kartleggingsrutiner og opplæring tilpasset den enkelte elev. Elevgruppen er en uensartet gruppe med ulik språklig og kulturell bakgrunn. Skolen ser det som sin viktigste oppgave at elevene skal lære mest mulig norsk for å ha et grunnlag å bygge videre på når de startet på nærskolen. Regelverket bør ikke være til hinder for en organisering i innføringsklasser eller på innføringsskole hvis skoleeier og eleven/foresatte mener det er den beste løsningen for eleven.

Fra høsten 2012 er det nærskolen som skal ta imot nyankomne minoritetsspråklige elever. Nærskolen har ansvar for å kartlegge elevene og å utarbeide et tilbud om opplæring som er tilpasset eleven. Foreldre/foresatte og eleven skal informeres om at innføringstilbudet på Nygård skole er frivillig som alternativ til nærskolen.

Selv om nyankomne minoritetsspråklige elevers særskilte rettigheter nok kan leses inn i den allmenne retten til tilpasset undervisning, anser byrådet det som viktig å lovfeste og formalisere innføringstilbudet til nyankomne minoritetsspråklige elever for å sikre denne elevgruppens rettigheter mer eksplisitt overfor og forpliktende for skoleeier. Lovforslaget samsvarer med Bergen kommune sin praksis i dag.

Byrådet støtte forslaget til lovendring slik det fremkommer i høringsnotatet.

Innføre lovbestemmelser om opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

Mennesker som helt eller delvis mangler tale, vil ha behov for andre uttrykksformer. Disse uttrykksformene har en fellesbetegnelse alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Høringsnotatet har som målsetting å presisere en lovbestemmelse om rett til alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

I st.meld. nr. 18 (2020-11) *Læring for fellesskap* står det: "*...opplæringen av elever med kommunikasjonsvansker skal legge til rette for opplæringen i de kommunikasjonsformer og med de kommunikasjonsmidler som er tilpasset den enkelte. Det skal ikke innføres nye rettigheter, men presiseres at elever som har rett til spesialundervisning, har rett til nødvendig innlæring av alternativ og supplerende kommunikasjon.*"

Opplæringsloven har ikke bestemmelser som særskilt regulerer opplæringen av elever som har behov for alternative og supplerende kommunikasjonsformer. Rettigheten er imidlertid ivarettatt i §1-3 om tilpasset opplæring og §5-1 som gir elever som ikke har eller kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, en individuell rett til spesialundervisning. §5-1 omfatter også nødvendig utstyr. Dette inkluderer også elever med behov for ASK, men det er ikke spesifikt uttrykt.

Byrådets kommentarer og forslag

Å kunne uttrykke seg muntlig er en av fem grunnleggende ferdigheter som i følge Læreplanverket for Kunnskapsløftet skal prioriteres og gis spesiell oppmerksomhet i opplæringen i alle fag. Elevene skal i arbeidet med de ulike fagene tilegne seg de grunnleggende ferdighetene, som er en forutsetning for videre utvikling og læring. Elever som helt eller delvis mangler funksjonell tale og har behov for ASK, har behov for å kunne uttrykke seg gjennom alternative og supplerende uttrykksformer og hjelpemidler. Forslaget gjelder også for voksne etter lovens kapittel 4A.

Byrådet slutter seg til forslag om å innføre lovbestemmelser om opplæring ved behov for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) da dette anses å være en tydeliggjøring av denne elevgruppens rettigheter og skoleeiers plikter overfor elevgruppen.

Byrådet støtter forslaget.